

Studienamiddag 6 oktober 2025

Het standstill-beginsel in art. 23 GW.

Een stilstaande poel of een recht in beweging?

Opzet

Ruim dertig jaar geleden werd het recht om een menswaardig leven te leiden opgenomen in artikel 23 van de Belgische Grondwet. De invoering van dit recht en de daaraan gekoppelde economische en sociale grondrechten, kende een lange voorgeschiedenis. De afdwingbaarheid van dit recht was daarbij een belangrijk discussiepunt. Het recht om een menswaardig leven te leiden zou uiteindelijk geen afdwingbaar recht worden, maar wel gepaard gaan met een standstill-beginsel. Wanneer een bepaald beschermingsniveau bereikt is, kan dit beschermingsniveau niet meer zo maar worden teruggeschoefd. Een aanzienlijke achteruitgang, zonder afdoende motivering, kan leiden tot een schending van art. 23 van de Grondwet.

De voorbije jaren werd de discussie over het standstill-beginsel zowel in het sociaal recht als het milieurecht op het scherpst van de snee gevoerd. Zowel lagere als hogere rechters kregen het beginsel voor de voeten geworpen. Ze moesten zich buigen over moeilijke vragen als: “Wanneer is een achteruitgang aanzienlijk?”; “Wiens achteruitgang moet worden bekeken?”; “Wanneer is een motivering afdoende?”; “Moet ook de evenredigheid van de maatregel beoordeeld worden?”; ... De uitkomsten zijn daarbij onderling erg divers.

Tijdens deze studienamiddag hebben we aandacht voor de nieuwste ontwikkelingen in de rechtspraak en de doctrine, en dit vanuit twee invalshoeken: 1) het recht op een gezond leefmilieu en 2) het recht op sociale zekerheid, het recht op sociale bijstand en het recht op gezinsbijslagen. Tevens staan we stil bij verschillende facetten en controverses rond art. 23 Gw. In deze bespreking gaan we voor een dialoog tussen academici, advocaten, rechters en beleidsmakers.

Programma

13u00	Welkomstwoord door Aube Wirtgen (Vrije Universiteit Brussel en Eubelius)
13u00 – 13u30	De ontstaansgeschiedenis van art. 23 Gw. en de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof (Yasmine Kherbache – rechter Grondwettelijk Hof)
13u30 – 14u00	Panel 1: Nieuwe ontwikkelingen en rechtspraak: een overzicht Het recht een gezond leefmilieu (Aube Wirtgen – Vrije Universiteit Brussel en Eubelius en Elien Denoyelle – Eubelius) Het recht op sociale zekerheid en sociale bijstand in art. 23 Gw. (Eleni De Becker – Vrije Universiteit Brussel en KU Leuven) <i>Prof. dr. Steven Verbeyst (Vrije Universiteit Brussel) zit het panel voor</i>
14u00 – 14u30	Panel 2: Een blik vanuit de praktijk: de persoonsvolgende financiering en het standstill-beginsel

De persoonsvolgende budgetten en de rechter. De rechtspraak ontleed.
(Tim Opgenhaffen – Vrije Universiteit Brussel en KU Leuven)

Een blik vanuit het beleid. Passende zorg en ondersteuning voor iedereen. (Sam Van Bastelaere – Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap)

Drs. Marthe Delodder (Vrije Universiteit Brussel) zit het panel voor

14u30 – 15u00

Koffiepauze

15u00 – 16u45

Panel 3: De verschillende facetten en controverses rond art. 23 Gw. en het standstill-beginsel

Le test de proportionnalité : les vraies dents du standstill? (Charles-Hubert Born – professor UCL, advocaat)

Het standstill-beginsel in individuele rechtszaken en de te hanteren vergelijkingsstandaard: een gebetonneerde bescherming? (Bruno Lietaert, rechter – Hof van Cassatie)

Het standstill-beginsel op de schop? (Wouter Pas, staatsraad – Raad van State)

Prof. dr. Eleni De Becker (Vrije Universiteit Brussel) zit het panel voor.

16u45 – 17u00

Slotbeschouwingen (Véronique Pertry – rechter arbeidsrechtbank Brussel en senior research fellow Vrije Universiteit Brussel)

17u00 – 18u00

Receptie

Locatie

De studienamiddag gaat door in het Marie-Elisabeth Belpairegebouw (Simon-Bolivarlaan 17, 1000 Brussel) op 6 oktober 2025.

Bijkomende informatie

De studienamiddag wordt erkend door de Orde van de Vlaamse Balies en het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding.

De kostprijs voor de deelname aan de studienamiddag en de receptie bedraagt 120 euro.